

بررسی شاخصه‌های توسعه فضاهای شهری در جهت افزایش تعاملات اجتماعی

آروین توکلی نیا^۱، ترنم قربانی^{۲*}، حامد حاجی میرزاده^۳، مهرناز فیض زاده^۴

^۱ دانشجوی دکتری معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

^۲ دانشجوی دکتری معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

^۳ دانشجوی دکتری معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد

^۴ دانشجوی دکتری معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری

چکیده

شهر بخش ویژه‌ای از فرهنگ عمومی جامعه شهری و از بارزترین نمود تمایل و نیاز بشر به زندگی اجتماعی است. محیطی که از مجموعه برخوردها و روابط حضوری مردم با محیط عینی پیرامون، با خود و دیگران و حضور در محیط‌های اجتماعی شکل می‌گیرد و یکی از موضوعاتی که امروزه اهمیت زیادی پیدا کرده است. فضاهای شهری ظرف فعالیت‌های شهری و بستری برای تعاملات اجتماعی و زمینه‌ساز شکل‌گیری سرمایه اجتماعی به شمار می‌آیند و میزان موفقیت فضاهای شهری با میزان استفاده از فضا و حضور انسان در آن متناسب است. آنچه امروزه در اغلب فضاهای شهری با آن روبه‌رو هستیم کاهش تعاملات اجتماعی و مشارکت اجتماعی ساکنان در این فضاهاست. هدف از پژوهش بررسی و ارزیابی مؤلفه‌های فضای عمومی شهری به جهت دستیابی به تعاملات اجتماعی می‌باشد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی و کتابخانه‌ای بوده است و با جمع‌بندی از مطالعات و بررسی دیدگاه نظریه‌پردازان در چارچوب نظری فضای شهری با تکیه بر جنبه‌های اجتماعی و کالبدی فضای شهری با رویکرد تعاملات اجتماعی ارزیابی شده‌اند تا در جهت تداوم زندگی اجتماعی و پویایی فضای شهری در توسعه فضاهای عمومی مورد استفاده قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: فضای عمومی شهری، تعاملات اجتماعی، اجتماع‌پذیری.

۱- مقدمه

از آنجایی که تعاملات اجتماعی یکی از موارد ضروری نیازهای انسانی می‌باشد اما آنچه که ما در جوامع امروزی شاهد آن هستیم کاهش سطح ارتباط افراد با یکدیگر است و چون میزان موفقیت فضاهای شهری با میزان استفاده از آن فضا و حضور انسان در آن فضا متناسب است، معماری و شهرسازی باید به‌جای افتراق و جدایی در پی افزایش تعاملات اجتماعی و همبستگی آن‌ها باشد. در این راستا فضاهای عمومی شهری به‌عنوان محیطی که امکان حضور افراد را در کنار یکدیگر فراهم می‌آورد می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد تعامل بین افراد شود. امروزه ابعاد انسانی فضاهای عمومی بیش از هر زمان دیگری مورد توجه برنامه ریزان و طراحان شهری قرار گرفته و مردم نیز مشتاقانه به حضور و مشارکت در چنین فضاهایی پاسخ مثبت داده اند (الیاسی و همکاران، ۱۳۹۵). از طرفی بروز تعاملات اجتماعی یا فعالیت‌های جمعی که موضوع مورد بحث در این پژوهش است وابسته به حضور افراد در فضای عمومی است که مطابق تقسیم بندی های سه گانه فعالیت‌های بیرونی یان گل فعالیت‌های ضروری، فعالیت‌های انتخابی و فعالیت‌های اجتماعی، حضور افراد در این فضاها، یک امر انتخابی و اختیاری محسوب می‌شود و بخشی از آن وابسته به کیفیت محیط مصنوع است (اکبری و امیرعزادی، ۱۳۹۸) اما آنچه این فضاها را به لحاظ اجتماعی فعال می‌سازد، در درجه اول عوامل کالبدی است که بتواند زمینه‌ساز ورود و سپس توقف افراد درون فضا باشد که در این باره می‌توان به عواملی چون دسترسی ها، سازگاری، معنا، جاذبه ی بصری، عوامل طبیعی و بسیاری عوامل دیگر از این دست اشاره نمود) بختیاربهرامی و اکبری، ۱۳۹۳). امروزه نقش و اهمیت محیط در شکل گیری و بروز رفتارهای انسانی نیاز به اثبات ندارد. برای استفاده بهتر از سرمایه ها و منابع محدود، بایستی به همه جوانب و ابعاد طراحی محیط از جمله نیازها و شرایط استفاده کنندگان از آن توجه کرد (بختیارنصرآبادی و همکاران، ۱۳۹۰).

باید طراحی فضای عمومی شهری طوری باشد که مردم تمایل به استفاده از آن داشته باشند. تمرکز بیشتر بر نیازهای مردمی که از فضاهای عمومی شهری استفاده می‌کنند باید یکی از اهداف اصلی آینده باشد. گل (۱۳۹۲) در شهرهای معاصر، فضاهای عمومی شهری به مثابه یکی از اجزای اساسی ساخت کالبدی شهر عنصر ساختاری و کالبدی دارای مفهوم عمومی و اجتماعی است و از اهمیت زیادی برخوردارند. با این حال در شهرهای ما، فضاهای عمومی شهری دستخوش بی هویتی، نابسامانی فضایی، کالبدی و طراحی نامناسب هستند. در واقع در شهرهای ما، نپذیرفتن فضاهای عمومی شهری به‌عنوان فضاهای مستقل و در ردیف عناصر ساختاری شهر، همچنین نپرداختن به آن در نظام مدیریت شهری، ریشه در مسائلی اساسی تر و فراتر از صرف کالبد و یافت فیزیکی دارد. بسیاری از نابسامانی ها از تقابل ها و کشمکش های آشکار و پنهان نیروهای اجتماعی و شهروندی، همچنین درگیری عرصه های عمومی حکومتی، عمومی و خصوصی ناشی می‌شود (آرام و همکاران، ۱۳۹۶). میزان موفقیت فضاهای شهری با میزان استفاده از آن فضا و حضور انسان در آن متناسب است. در واقع طراحی شهری باید در فضاهای شهری به‌جای افتراق و جدایی در پی افزایش تعاملات اجتماعی و همبستگی انسانها باشد اما آنچه امروزه در اغلب فضاهای شهری با آن روبرو هستیم کاهش روابط و مشارکت اجتماعی ساکنان در این فضاهاست (امیرفخریان و همکاران، ۱۴۰۲). تقویت کار کرد اجتماعی فضای شهری به مثابه فضای ملاقات نیز به همین میزان ضروری است و به دستیابی به اهداف پیوستگی اجتماعی و جامعه ای باز و دموکراتیک کمک خواهد کرد. پاسخگویی به نیازهای اجتماعی انسان و تأمین فرصت های لازم در زمینه کسب تجارت اجتماعی وی، مستلزم وجود قضا و قرارگاه کالبدی است و فضای عمومی ظرفیتی عظیم در پاسخ به این جنبه از حیات انسان در جوامع شهری محسوب می‌شود. (صابری و همکاران، ۱۳۹۸) از این رو با توجه به این ظرفیت از یکسو تأکید بر بعد اجتماعی انسان و فضا از دیگر سو، بیان مسأله تحقیق در پی بررسی طراحی فضای عمومی شهری مناسبی است تا بتواند نیاز به روابط و تعاملات اجتماعی شهروندی را پاسخ گفته و با عملکرد مناسب آن را ارتقاء و افزایش دهد.

۲- پیشینه تحقیق

در خصوص فضای عمومی و تعاملات اجتماعی تحقیقات بی شماری صورت گرفته که شمار بسیاری از این تحقیقات به بررسی ویژگی های مثبت فضاهای عمومی پرداخته اند. در نتیجه این تحقیقات محققان اجتماع پذیری ویژگی های اجتماعی را یکی از عوامل اساسی در فضاهای عمومی می دانند. نتایج این مطالعات نشان می دهد که ۴ عامل اساسی دسترسی و به هم پیوستگی، آسایش و تصویر ذهنی، استفاده ها و فعالیت ها و اجتماع پذیری در موفقیت فضاهای عمومی مؤثرند. در ارتباط با اجتماع پذیری به عنوان یک مؤلفه اصلی، تنوع به عنوان یک شاخصه اصلی مطرح شده و از میزان حضور کودکان بانوان و سالخوردگان به عنوان یک معیار سنجش نام برد که یکی از ویژگی های موفق فضاهای عمومی را ویژگی های اجتماعی آن می دانند.

تحقیقات و تجارب جهانی صورت گرفته درباره فضاهای عمومی شهری چین جیکوبز (۱۹۶۱)، کوین لینج (۱۹۸۳)، ویولینج (۱۹۸۳)، یان بنتلی و دیگران (۱۹۸۵)، راجر ترانسیک (۱۹۸۶)، کلمن (۱۹۸۷)، آلن جیکوبز و داندن ایلپارد (۱۹۸۷)، پرنس چارلز (۱۹۸۹)، مایکل ساوت ورت (۱۹۸۹) فرانسیس تیبالدو (۱۹۹۲)، گرین (۱۹۹۲) برایان گودی (۱۹۹۳) کمیته مشورتی برنامه ریزی لندن (۱۹۹۳) نیروی ویژه طراحی شهری نخست وزیر (۱۹۹۴)، هاتن و هانتز (۱۹۹۴) تلس (۱۹۹۴) سمینار ملی طراحی شهری در استرالیا (۱۹۹۶)، پانتر و کرمونا (۲۰۰۳) ریچارد راجرز (۱۹۹۹) دپارتمان محیط بریتانیا (۲۰۰۰) بر این نکته اشاره دارند که فضاهای عمومی شهری باید مکانی برای تعاملات اجتماعی و زندگی جمعی باشند (Askarizad, 2022). در ایران نیز با توجه به اهمیت این موضوع تحقیقات متعددی بر روی فضاهای عمومی صورت گرفته است. از جمله می توان به برخی پژوهش ها که ارتباط بیشتری با تحقیق دارد از جمله رفیعیان (۱۳۸۴)، رهنمایی (۱۳۸۶)، کاشانی جو (۱۳۸۸)، رفیعیان و خدایی (۱۳۸۸)، دانشپور و چرخچیان (۱۳۸۸) اشاره کرد. از طرفی دیگر از دحام و تراکم، هنجارها و روابط اجتماعی باورها و اخلاق، طبقه بندی اجتماعی خلوت و قرارگاه فیزیکی و «جین جیکوبز» روزنامه نگار و صاحب نظر برجسته مسایل شهری در کتاب «مرگ و حیات شهرهای بزرگ آمریکایی» بر نقش فضاهای عمومی شهری در ایجاد تعاملات اجتماعی تأکید می کند. به باور او آنچه از یک شهر در ذهن بیشتر می ماند فضاهای عمومی شهر به ویژه خیابان ها و پیاده روهای آن است که افزایش نشست و برخاست و امنیت پیاده رو تأثیر وارونه ای بر جدایی و تبعیض نژادی دارد (امیدیان و همکاران، ۱۴۰۱). شوازی در تأکید به حضور در فضاهای عمومی و لزوم برخورد می گوید به محض آنکه برخورد های جالب، مفید و معنادار بین شهروندان به روابط خصوصی کاهش پیدا کند شهر خواهد مرد. همچنین او برای روابط اجتماعی در شهرها نوعی مشخص از روابط را مفید و خوشایند دانسته و معتقد است که مردمان چندان تمایل ندارند که دور و برشان را شلوغ کنند. در واقع او عملکرد خوب شهرها را در ارتباط با تجربه ناخود آگاه احساس همبستگی بین افراد می داند (Zhang & et all, 2022) فضاهای باز عمومی از اهمیت ویژه ای در حیات جمعی شهروندان برخوردارند که اغلب از بیشترین امکانات به صورت بالفعل و بالقوه برای حضور شهروندان بوده و نیز محدودیتهای زمانی، اندازه و کنترل ندارند (sheng & et all, 2021) فضاهای باز عمومی امکان انگیزش و انتخاب آزاد میان رفتارها، حرکت ها و اکتشافات بعدی را برای تعداد معنی داری از مردم و شهروندان فراهم می آورد (Purwanto, Harani, 2020)؛ به عبارتی فضای منظمی که خود را به راحتی با گوناگونی رفتارها تطبیق داده و زمینه خنثی و القاء کننده را برای کنشهای خودانگیخته فراهم می آورد. در فضاهای عمومی فرصت آن وجود دارد که برخی مرزهای اجتماعی شکسته شده و برخوردهای از پیش تدوین نیافته به وقوع پیوسته و افراد در یک محیط اجتماعی جدید با هم اختلاط پیدا کنند (Peters, 2010). بنابراین شرط اساسی برای اینکه یک فضای عمومی، فضای شهری تلقی شود این است که در آن تعامل اجتماعی صورت گیرد. پس آن دسته از نرم فضاها و سخت فضاها که بستر تعامل اجتماعی نیستند. فضاهای شهری نامیده نمی شوند. رفیعیان و سیفایی در پژوهشی با عنوان فضاهای شهری بازنگری و ارزیابی کیفی بر ضرورت بازنگری در فضاهای عمومی بویژه در گرایشات نوین شهرسازی تأکید دارند (معروفی، پایزیدی، ۱۳۹۷). نتایج حاصل از این تحقیق نشانگر این است که ارتقاء کیفیت فضاهای عمومی شهری جهت ایجاد سرمایه اجتماعی و تقویت یکپارچگی جامعه امری ضروریست.

جدول ۱: رابطه فضای شهری و تعاملات اجتماعی از دیدگاه اندیشمندان (منبع: نگارنده)

پژوهشگران	زمینه های اصلی توجه برخی اندیشمندان به رابطه فضای شهری و تعامل اجتماعی
فرانسوا شوای (۲۰۰۶)	فضاهای شهری موجب تسهیل روابط اجتماعی و پالایش ساخت اجتماعی می شود.
جین جیکوبز (۱۹۹۳)	فضای شهری موجب گسترش حس اعتماد و اطمینان گردیده، بر امنیت و کنترل اجتماعی می افزاید.
لوئیس مامفورد (۱۹۳۸)	فضای شهری مشارکت و مسئولیت شهروندان را میدان می دهد و توان خودگردانی و کنترل درونی انسان هارا ارتقا می دهد.
آموس راپپورت (۱۹۸۱)	فضای شهری فرآیند اجتماعی شدن افراد را تسهیل می کند و عرصه مهم اعمال هنجارها و موازین اجتماعی است.
ادموند بیکن (۱۹۹۶)	فضای شهری به تلطیف عواطف مشترک جمعی انسان ها باری می رساند و واجد کیفیت انسانی-عاطفی است.
کنزو تانگه (۱۹۸۹)	فضای شهری میدانی برای شکل بخشیدن به انسان است.
گوردن کالن (۱۹۸۷)	فضای شهری عرصه نمایش زندگی است.

جدول ۲: پیشینه تحقیق در رابطه فضای شهری و تعاملات اجتماعی (منبع: نگارنده)

محقق	سال	نتیجه
جرمن و سیلند ^۱	۲۰۰۴	پتانسیل بالای فضای سبز در جهت همبستگی گروه های اجتماعی و برقراری تعاملات اجتماعی
کائو و کانگ ^۲	۲۰۱۹	وجود سه نوع رابطه اجتماعی در فضاهای شهری: الف) جفت صمیمی: استفاده زیاد از تلفن همراه و فضاهای خصوصی، ب) گروه صمیمی: در پارک ها می نشینند و به گفت و گو با یکدیگر می پردازند و از امکانات پارک ها استفاده می کنند، ج) گروه اجتماعی: در مناطق باز بازی و استراحت می کنند.
انسل و کابیش ^۳	۲۰۲۰	فضاهای سبز شهری نقش مهمی در برقراری تعاملات اجتماعی سلامتی و تندرستی افراد مسن دارد. افراد سالمندی که در گروه های اجتماعی عضویت دارند از کسانی که در زندگی روزمره خود منزوی هستند، از پارک های شهری بیشتر استفاده می کنند.
شنگ و همکاران ^۴	۲۰۲۱	رفتار شهروندان در پارک های شهری تحت تأثیر طراحی پارک قرار دارد، به گونه ای که در قسمت هایی از پارک که با پیاده روی دسترسی بهتری دارند و همچنین قسمت هایی دیگر از آن که در مجاورت خیابان اصلی قرار دارند، تعاملات اجتماعی بیشتری مشاهده می شود.
اسکار ایزاد و هی ^۵	۲۰۲۲	از طریق مبلان های شهری در بوستان ها می توان تعامل را ایجاد کرد.
الیاسی و همکاران	۱۳۹۵	بین شاخص های اجتماع پذیری و مطلوبیت اجتماع پذیری، در فضاهای شهری رابطه معناداری وجود دارد.
منصوری و جهان بخش	۱۳۹۵	مؤلفه هایی از جمله پیاده راه، ارتباط غیر کلامی و تعامل فضا و مکان بر ارتقای تعاملات اجتماعی مؤثر هستند.

۲- ادبیات تحقیق

۲-۱- فضای شهری

فضای عمومی، فضایی است که به نظر می‌رسد با توجه به نیازهای شهروندان به وجود آمده است و آن برای عموم آزاد می‌باشد. ویژگی این فضا این است که اجازه حضور گروه‌های مختلف مردم (از جمله، معلولین) صرف نظر از طبقه اجتماعی، سن و جنس را می‌دهد (Beier, 2018).

فضای شهری مشتمل بر دو فضای اجتماعی و فیزیکی می‌شود. به تعبیر گافمن محیط مصنوع یک سخت افزار است که در درون آن، نظام اجتماعی به مثابه یک نرم افزار عمل می‌کند (قلمبردزفولی و نقی زاده، ۱۳۹۳) فضاهای بین ساختمان‌ها را در شهر و سایر مکان‌ها، فضای شهری قلمداد می‌کنیم. این فضا از نظر هندسی با نماهای گوناگون محصور می‌شود. فقط وضوح ویژگی‌های هندسی و کیفیت‌های زیبا شناختی آن است که به ما اجازه می‌دهد آگاهانه فضای باز بیرونی را فضای شهری تلقی کنیم. فضای شهری به منظور تحرک در هوای آزاد و با تقسیمات عمومی، نیمه عمومی و خصوصی تعریف می‌شود (پاک‌نهاد و پژوهان فر، ۱۳۹۶). کریپر (۱۳۸۳) فضاهای شهری بخشی از فضاهای باز و عمومی شهرها هستند که به نوعی تبلور ماهیت زندگی جمعی می‌باشند یعنی جایی که شهروندان در آن حضور دارند. فضای شهری صحنه‌ای است که داستان زندگی جمعی در آن گشوده می‌شود. زوکر اعتقاد دارد که فضای شهری ساختاری است سازمان یافته، آراسته واجد نظم، به صورت کالبدی برای فعالیت‌های انسانی و بر قواعد معین روشنی استوار است که عبارتند از: ارتباط میان شکل بدنه ساختمان‌های محصور کننده، هم‌شکل و یکدست یا متنوع بودن آن‌ها، ابعاد مطلق این بدنه‌ها نسبت به پهنا و درازای فضایی که در میان گرفته شده، زاویه گذرها یا خیابان‌هایی که به میدان می‌رسند و سرانجام موقعیت و محل بناهای تاریخی، آبنماها، فواره‌ها یا عناصر سه بعدی دیگری که می‌توان بر آن‌ها تأکید کرد. این نکته در خور توجه است که هر گونه فضایی را در شهر نمیتوان فضای شهری دانست، بلکه ارتباطات ویژه بصری و حرکتی در فضایی با خصوصیات گفته شده موجد فضای شهری است و در غیر این صورت حفره‌ای بیش میان ساختمان‌ها نخواهیم داشت (بازوندی و شهبازی، ۱۳۹۳).

۲-۲- بررسی تعاریف فضای شهری از دیدگاه اندیشمندان مرتبط با علوم شهری

کولکوهن بیان می‌کند: «که ما توانستیم به مفهوم فضای شهری خوش آمد گوئیم و ضرورت آن بازسازی شهر به‌عنوان یک بافت پیوسته است.» از این دوره به بعد دوباره تلاشی در جهت ارائه تعابیر جدید آغاز گردید. در دیدگاه‌های جدید، فضای شهری، فضایی پر از ازدحام و شلوغی جمعیت و دربردارنده کاربری‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است و دربردارنده برداشت جدیدی از فضای ادراک در حیطه‌های اندیشه‌های فلسفی، روانشناسی و جامعه‌شناسی، است. افرادی نظیر مرلوپونتی، ادواردز، پیاز، کاستلز، آلتوسر، در این جنبش نقش مهمی ایفا کرده‌اند. در این دوره گروهی مانند راب کریپر، ادmond بیکن، کامیلوسیتته و راجر ترانسیک فضای شهری را حاصل هنر ارتباط می‌دانند (Cao, Kang, 2019).

جدول ۳: دیدگاه‌های مطرح شده در باب فضاهای شهری (منبع: نگارنده)

نظریه پرداز	نظریه
پاتریک گدس	وی فرایند به وجود آمدن شهر را در جریان گذار از اعمال به حقایق و از آن به اندیشه‌ها و از اندیشه‌ها به واقعیت توضیح می‌دهد. این دیگرام مکان / فضا را در فرایند تبدیل شهر، به‌عنوان جایگاه انسان مدنی به خوبی نشان داده و رابط اعمال، احساسات، حقایق، اندیشه‌ها را در فرآیند شکل‌گیری مکان شهری نشان می‌دهد.
آمس راپاپورت	فضای شهری را در بردارنده‌ی مجموعه‌ای از ارتباطات می‌داند. وی با واردکردن

فرهنگ در لیست موارد تأثیرگذار در شکل‌گیری فضاهای شهری گامی به جلو برمی‌دارد و حلقه گمشده فضای فیزیکی و فضای ذهنی را از طریق هنجارهای فرهنگی به هم پیوند می‌زند.	
وی فضای شهری یکی از عناصر بسیار مهم در خوانایی شهر است و خوانایی از نظر لینچ کلید درک شهر و رابطه اصولی شهروند و شهر است.	کوبین لینچ
مامفورد اندیشمند پست-مدرن « فضای شهری نمود اهداف انسان ارگانیک است.» فضا ارکان خاص انتقال میراث فرهنگی از گذشته است. بدین ترتیب از نظر مامفورد، فرم فضای شهر در طول تاریخ محصول عملکرد فضا است و فضا بعد فرهنگی دارد. کنزو تانگه یکی از اندیشمندان عرصه معماری و شهرسازی است که شهر را به مثابه موجودی زنده تلقی می‌کند که توسعه آن بر پایه رشد ساختاران است.	مامفورد
از نظر وی فضا میدانی برای فعالیت‌های فیزیکی انسان و میدانی برای برقراری ارتباطات به شیوه‌های نمادگرایانه است.	کنزو تانگه
وی در سال ۱۹۵۹ در کتاب خود با عنوان « شهر و میدان » فضای شهری را از بعد، روانشناختی مورد بررسی قرار می‌دهد. از نظر زوکر بهترین راه ادراک فضای شهری نگاه دقیق به تجربه فضا در طول تاریخ است. از نظر زوکر شرایط اجتماعی و اقتصادی تأثیر به‌سزایی در شکل‌گیری فضای شهری دارد و نیروهایی را در شکل‌گیری فضای شهری دخیل می‌داند که عبارت‌اند از: عوارض زمین، اقلیم، عوامل ملی، آثار متغیر سبک دوره زایش و نیروهای ایستا و پویا	پل زوکر

۲-۳- تعاملات اجتماعی

فضای شهری، زمینه‌ساز شکل‌گیری موجودیت و حیات مدنی جامعه و تعاملات اجتماعی است که در فضاهای امروزی شهرها روزبه‌روز ضعیف گردیده است (Carmona & et all, 2003). فضای شهری ظرف و مکان بروز زندگی اجتماعی افراد جامعه است که بر اساس پایه‌های فکری خردگرایانه، مشارکت مدنی آحاد جامعه و رفتارهای جمعی شکل‌گرفته بر پایه ارزش‌های انسانی شکل می‌گیرد. این تعامل اجتماعی و مشارکت مردمی را می‌توان عنصر اصلی محتوای فضای شهری برشمرد که روابط انسانی و فعالیت‌های شهری را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. در باز شناسی مفهوم تعامل اجتماعی به‌عنوان عنصر پایدار فضای شهری این مفهوم معطوف به مجموعه پویاها، گرایش‌ها و نگرش‌هایی است که بر پایه عقلانیت جمعی، باورهای مردم سالاری، خودباوری، خردگرایی و قانونگرایی است (Enssle, 2020). شناخت کافی از انسان و نحوه ارتباطش با سایرین و چگونگی آن می‌تواند در شکل‌دهی محیط برای برقراری بیشتر تعامل و ارتباط مؤثر باشد. با بررسی انسان به‌عنوان یک موجود اجتماعی که دارای سطوح کمی و کیفی مختلف از تعاملات اجتماعی است، شناخت قرارگاهی رفتاری و مناسبت‌های اجتماعی و فعالیت‌های دارای ظرفیت‌های بالقوه برای کنش‌های اجتماعی و روابط معنادار، اهمیت پیدا می‌کند.

تعامل اجتماعی به معنای ایجاد رابطه بین دو نفر یا بیشتر است که منجر به واکنشی میان آن‌ها شود و این نوع واکنش برای هر دو طرف شناخته شده است. بنابراین روابط بدون معنا در زمره این تعریف قرار نمی‌گیرند. البته تعاریف دیگری نیز برای تعاملات اجتماعی وجود دارد به‌عنوان نمونه، تعامل اجتماعی و برقراری ارتباط، می‌تواند یک موضوع فیزیکی، یک نگاه، یک مکالمه و ارتباط بین افراد باشد که خود مستلزم تعریف رویدادها و فعالیت‌های متناسب و در نتیجه نقش‌پذیری مردم در فضا و

عضویت آن‌ها در گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی است. اما آنچه ما در جوامع امروزی شاهد آن هستیم کاهش سطح ارتباط افراد با یکدیگر است. چنانکه با افزایش اندازه، وسعت شهرها، سرعت، تراکم و غیره، مدنیت، شهروندی و روابط اجتماعی به‌عنوان اصول اولیه شهری، تضعیف شد (Extevez & et all, 2021).

به این ترتیب احساس جمعی اجتماع‌های محلی وابستگی‌های احساسی به یک مکان در حال ناپدید شدن است. شناخت کافی از انسان و نحوه ارتباطش با سایرین و چگونگی آن می‌تواند در شکل‌دهی محیط برای برقراری بیشتر تعامل و ارتباط مؤثر باشد (Gehl, 1987). لذا در این روند با بررسی انسان به‌عنوان یک موجود اجتماعی که دارای سطوح کمی و کیفی مختلفی از تعاملات اجتماعی است، شناخت قرارگاه‌های رفتاری و مناسبت‌های اجتماعی و فعالیت‌های دارای ظرفیت‌های بالقوه برای کنش‌های اجتماعی و روابط معنادار، اهمیت پیدا می‌کند.

۴-۲- تأثیرات کالبد شهری بر تعاملات اجتماعی

افراد مختلف به سطوح مختلفی از تعامل اجتماعی تمایل دارند. تعریف سطح مطلوب تعامل، به طور ذهنی از گفته‌های مردم و به طور عینی از موضع‌گیری هنجاری نسبت به زندگی خوب به دست می‌آید. هر دو از تعریفی دارای ارزش بالا برخوردارند و دارای جهت‌گیری اجتماعی و سیاسی هستند (Özgüner, 2011). مشاهدات نشان می‌دهد تعامل اجتماعی در سطوح پایین‌تری ما بین نسل‌های گوناگون اتفاق می‌افتد. فضاهای عمومی این امکان را به مردم می‌دهد که نسل‌های مختلف با هم حضور داشته باشند. به عبارت دیگر طریقه دستیابی به روابط اجتماعی منسجم و پایدار و ارتقای تعامل و حضور در فضاهای عمومی نیازمند این است که ما دانش خود را درباره چگونگی الگوهای مختلف اجتماعی شدن توسعه دهیم و این خود حوزه گسترده‌ای از مطالعات را در زمینه‌های مختلفی چون بررسی تعاملات بین نژادی، بین سنی، بین جنسی و بین طبقاتی را می‌طلبد. این شناخت از یک سو نیازمند تحلیل محتوایی، مطالعه کمی و کیفی متناسب با زمان و مکان تک تک روابط اشاره شده در بالا و از دیگر سو نیازمند تحلیل فضایی عناصر تشکیل‌دهنده بستر شکل‌گیری این نوع روابط است (Germann-Chiari & Seeland, 2004).

در زیر پاره‌ای از موارد تأثیرگذار بر تعاملات اجتماعی به اختصار اشاره می‌شود که طیف وسیعی از مؤلفه‌های ادراکی و مفهومی تا مؤلفه‌های کالبدی و عینی را در بر می‌گیرد:

ازدحام و تراکم، هنجارها و روابط اجتماعی، باورها و اخلاق، طبقه‌بندی‌های اجتماعی، خلوت و قرارگاه فیزیکی و ... جین جیکوبز روزنامه‌نگار و صاحب‌نظر برجسته مسایل شهری در کتاب «مرگ و حیات شهرهای بزرگ آمریکایی» بر نقش فضاهای عمومی شهری در ایجاد تعاملات اجتماعی تأکید می‌کند. به باور او آنچه از یک شهر در ذهن بیشتر می‌ماند فضاهای عمومی شهر به ویژه خیابان‌ها و پیاده‌روهای آن است که افزایش نشست و برخاست و امنیت پیاده‌رو تأثیر وارونه‌ای بر جدایی و تبعیض نژادی دارد (Hajer & Reijndorp, 2001). بنابراین پیاده‌روها باید سرزنده باشند تا بتوانند ساکنان بیشتری را به خود جلب کنند. همچنین از نظر او برای سرزنده نگه داشتن خیابان باید تعداد خاصی عابر، در پیاده‌روهای آن حضور داشته باشد، ضمن اینکه تراکم بالا را به تنهایی برای سرزندگی کافی نمی‌داند. او در تأکید به حضور در فضاهای عمومی و لزوم برخورد می‌گوید "به محض آنکه برخوردهای جالب، مفید و معنادار بین شهروندان به روابط خصوصی کاهش پیدا کند شهر خواهد مرد". همچنین او برای روابط اجتماعی در خیابان‌ها نوعی مشخص از روابط را مفید و خوشایند دانسته و معتقد است که مردمان چندان تمایل ندارند که دور و برشان را شلوغ کنند، در واقع او عملکرد خوب خیابان‌ها را در ارتباط با تجربه ناخود آگاه احساس همبستگی بین عابری می‌داند (Latham, 2019).

فضاهای باز عمومی از اهمیت ویژه‌ای در حیات جمعی شهروندان برخوردارند که اغلب از بیشترین امکانات به صورت بالفعل و بالقوه برای حضور شهروندان بوده و نیز محدودیت‌های زمانی، اندازه و کنترل ندارند. فضاهای باز عمومی امکان انگیزش و انتخاب آزاد میان رفتارها، حرکت‌ها و اکتشافات بعدی را برای تعداد معنی‌داری از مردم و شهروندان فراهم می‌آورد؛ به عبارتی فضای منظمی که خود را به راحتی با گوناگونی رفتارها تطبیق داده و زمینه خنثی و القاء‌کننده را برای کنش‌های خودانگیخته

فراهم می‌آورد. در فضاهای عمومی فرصت آن وجود دارد که برخی مرزهای اجتماعی شکسته شده و برخوردهای از پیش تدوین نیافته به وقوع پیوسته و افراد در یک محیط اجتماعی جدید با هم اختلاط پیدا کنند. بنابراین شرط اساسی برای اینکه یک فضای عمومی، فضای شهری تلقی شود این است که در آن تعامل و تقابل اجتماعی صورت گیرد، پس آن دسته از نرم‌فضاها و سخت‌فضاها که بستر تعامل اجتماعی نیستند، فضاهای شهری نامیده نمی‌شوند. (Zhang & et all, 2022)

در مجموع، دیدگاه‌های فوق در یک نظر اجمالی عواملی چون اختلاط کاربری، سرزندگی، زیبایی بصری و نگهداری و مراقبت از فضا را به طور خاص، و عوامل دیگری چون، راحتی کالبدی، امکان نشستن و توقف کردن، دسترسی مناسب و امنیت، تناسب و خوانایی، تنوع و همگانی بودن فضا را از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر حضورپذیری و تعاملات اجتماعی دانسته‌اند.

جدول ۴: معیارها و زیر معیارهای فضاهای عمومی و تعاملات اجتماعی (منبع: نگارنده)

معیار	معیار
سرزندگی	اختلاط کاربری
دسترسی مناسب	راحتی کالبدی
امنیت	امکان نشستن
حمایت از امنیت و ایمنی اجتماعی	امکان توقف کردن
افزایش پیاده راه‌ها	طراحی فضای عمومی شهری
انعطاف پذیری فضا	افزایش کیفیت عملکردی فضا
نفوذپذیری و گوناگونی	طراحی محیط کالبدی
نگهداری و مراقبت از فضا	زیبایی بصری
تنوع و همگانی بودن فضا	تناسب

۵-۲- نیاز به تعاملات اجتماعی در فضای عمومی شهری

نیاز به تعاملات اجتماعی از مباحث سرمایه اجتماعی استخراج شد. زندگی سرزنده و پویا در سطح اجتماع محلی، به میزان و شدت روابط اجتماعی میان ساکنان بستگی دارد. همخوانی و هم‌آوایی میان اهالی بر میزان ارضای نیازهای روانی و اجتماعی آنان تأثیر می‌گذارد. الکساندر بر این عقیده است که روابط صمیمانه احساس اجتماع محلی را افزایش می‌دهد. چنین روابطی دو شرط لازم دارد: نخست تماس در سطح غیررسمی برقرار شود، دوم این روابط به طور مداوم تکرار شود و به صورت روزانه انجام گیرد. اجتماع محلی فرصتی برای برخوردهای اجتماعی غیررسمی، گفتگو تعامل میان ساکنان است. یکی از مهمترین ابعاد فضاهای عمومی ایجاد فرصت‌هایی جهت تعاملات اجتماعی هست، در این تعاملات مردم رابطه قوی تری با محیط و جامعه خود برقرار می‌کنند و حس تعلق خاطر و هویت جمعی در آن‌ها تقویت می‌شود و این امر با شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی و افزایش حس مشارکت جمعی همراه است. در فضای عمومی امکان ارتباط چهره به چهره، گفتگو، معاشرت‌های دوستانه، گردهمایی‌های مختلف، شرکت در فعالیت‌های اجتماعی و حس تعاون ایجاد می‌شود. انگیزه برای گردهمایی می‌تواند

مختلف باشد از گفتگوی صمیمی دو نفره گرفته تا مقیاس بزرگ تر عمومی شامل رسوم ها، آیین ها، نمایش ها، جشن ها، رویدادهای ورزشی و ... (معروفی و پایزیدی، ۱۳۹۷). مردم برای این به فضاهای همگانی می آیند که مردم دیگر را تجربه کنند. تعامل اجتماعی بیش از هر فعالیت دیگری به محیط حساس است. محیط فیزیکی تعامل چیزی است که جوزف پی فرگاس به عنوان بوم از آن یاد می کند. او معتقد است اکثر مردم از تأثیر محیط فیزیکی در برخوردهای خود بی خبرند. او به دو جنبه از فضای معماری و تأثیرشان بر تعامل اجتماعی افراد حاضر در فضا اشاره می کند.

- جنبه ایستایی فضای معماری.

- جنبه پویایی فضای معماری (قلمبردزفولی و نقی زاده، ۱۳۹۳).

الگوهای تعامل اجتماعی و قابلیت های فضای ساخته شده به این علت مهم اند که میان تعامل اجتماعی و دلبستگی مردم به محیط های اجتماعی و ساخته شده رابطه تنگاتنگ وجود دارد. پیوندهای فضای معماری و تعامل اجتماعی مستقیم نیست و نحوه ادراک و بازنمایی شناختی شخص از فضا هم حائز اهمیت است. بنابراین میزان رضایت انسان از محیط به فرآیندهای مقایسه اجتماعی و تفاوت های فرهنگی مرتبط است (صابری و همکاران، ۱۳۹۸). تنها فضایی عرصه تعاملات اجتماعی قرار می گیرد که مطلوب و مورد خواست اجتماعی و مطابق با نوع رفتارهای جمعی باشد و بتواند روابط و رفتارهای بی واسطه فراهم کند. فضای عمومی با نقشی که در تقویت حیات جمعی دارد می تواند به پایداری اجتماع کمک نماید. اجتماع پذیری یکی از مهمترین ابعاد ویژگی های فضاهای عمومی ایجاد فرصت های لازم جهت تعاملات اجتماعی هست. هنگامیکه مردم با سایر افراد جامعه تعامل می کنند، رابطه قوی تری با مکان و جامعه خود احساس می نمایند (بهزادفر و طهماسبی، ۱۳۹۲). این عامل با تعیین میزان حضور گروه های مختلف اجتماعی، شکل گیری شبکه های اجتماعی و زندگی در ساعات مختلف شبانه روز قابل اندازه گیری و ارزیابی است.

۶-۲- ویژگی های فضای عمومی اجتماع پذیر

به طور کلی خلق یک فضای عمومی موفق که بتواند پذیرای افراد و گروه های مختل باشد مستلزم تأمین عوامل زیر است:

- ۱- تأمین قلمرو، امنیت، ساختار منسجم، تداوم و خوانایی و قابل پیشبینی بودن فضا.
 - ۲- وجود تسهیلات مناسب در فضا.
 - ۳- میزان اطلاعات، شور و هیجان محیطی که مستلزم وجود ابعادی چون پیچیدگی، گوناگونی و تضاد، هویت یابی و دلبستگی در فضا است.
 - ۴- تعاملات اجتماعی
- مطالعه ای که بر روی بیش از ۱۰۰۰ فضای عمومی شهری در کشورهای مختلف جهان صورت گرفته است نشان می دهد که چهار عامل اساسی در سنجش مطلوبیت کیفی وضعیت فضاهای عمومی شهری از اهمیت بیشتری برخوردارند، این عوامل عبارتند از:

- اجتماع پذیری :

یکی از مهمترین ابعاد ویژگی های فضاهای عمومی ایجاد فرصت های لازم جهت تعاملات اجتماعی است. هنگامیکه مردم با سایر افراد جامعه تعامل می کنند، رابطه قوی تری با مکان و جامعه خود احساس می نمایند. این عامل با تعیین میزان حضور گروه های مختلف اجتماعی، شکل گیری شبکه های اجتماعی و زندگی در ساعات مختل شبانه روز قابل اندازه گیری و ارزیابی است (امیرفخریان و همکاران، ۱۴۰۲).

- فعالیت و کاربری:

رویدادهای اجتماعی، نوع فعالیت ها و کاربری های موجود درون فضا و توان آن ها در جذب افراد و گروه های مختلف، مهمترین عامل در پویایی فضاهای عمومی و فعال بودن آن در ساعات و فصول مختلف است و شاخص، ارزیابی این بعد، میزان دفعات مراجعه افراد به فضا و مشارکت در فعالیت های مختلف است (امیرفخریان و همکاران، ۱۴۰۲).

-دسترسی و ارتباط:

ارتباط با نحوه سیرکولاسیون و ارتباطات فضایی و دسترسی با قابل رؤیت بودن فضا و نحوه دستیابی به فضا که تیبالدز از آن به‌عنوان دسترسی کالبدی و بصری فضا یاد می‌کند، در رابطه است که خود در امنیت و عملکرد مثبت فضا مؤثر است. در این راستا امکان دسترسی، تداوم حرکت و حضور گروه‌های اجتماعی ویژه نظیر کودکان و سالخوردگان در نقاط مختلف فضا، وجود پارکینگ‌های کافی و ارتباط مطلوب با سیستم حمل و نقل شهری از جمله شاخص‌های تعیین‌کننده در این بعد می‌باشند (آرام و همکاران، ۱۳۹۶).

-تصویر ذهنی و آسایش:

تصویر ذهنی با چگونگی ساماندهی کالبدی فضا و دریافت آسایش ذهنی از فضا، در ارتباط است. پایداری (نحوه و میزان حمایت و حفاظت از فضا)، تشخیص و خوشایندی بصری فضا در جذب مردم به یک قرارگاه و دریافت آسایش ذهنی از فضا مؤثرند و این ویژگی است که سبب می‌گردد مردم آن را جهت توقف، قدم زدن و تجربه حیات جمعی انتخاب نمایند (امیدیان و همکاران، ۱۴۰۱).

۶- بحث و نتیجه‌گیری

امروزه عرصه‌های عمومی غالباً به نیاز انسان به‌عنوان یک موجود اجتماعی به درستی پاسخگو نبوده و مردم تنها به فضاهای شهری به‌عنوان مسیری برای گذر می‌نگرند؛ درواقع این فضاها به‌جای آنکه مردم را به مکث و حضور و برقراری مرادوات اجتماعی دعوت کنند، آن‌ها را به فرار تشویق می‌کنند و دیگر تجربه برخورد با دیگران، حس تعلق به جامعه، دیدارهای چهره به چهره، تعاملات اجتماعی و تجربه دیدن و دیده شدن به‌عنوان یکی از مهمترین نیازهای انسان به درستی اتفاق نمی‌افتد که نتایج آن مرده بودن و عدم استفاده فضاهای شهری توسط مردم هست. این عدم توجه به نیازهای روحی و روانی انسان در آفرینش فضاهای شهری به ناراحتی‌ها و بیماری‌های روانی مانند استرس و عدم وجود آرامش در شهرهای امروزی انجامیده است. آنچه در شهرهای امروز، حیات شهری و زندگی سالم شهروندی را بیش از سایر عوامل موجب می‌شود، توجه به ابعاد اجتماعی در طرح‌های شهری است. هرچه فضاهای عمومی از کیفیت بیشتر و بالاتری برخوردار باشد، زمینه برای انجام تعاملات اجتماعی در پی انجام فعالیت‌های جمعی از قبیل دیدار، گپ و گفتگو، بازی، ورزش و غیره می‌شود. فضاهای شهری بر کمیت و کیفیت ارتباطات و تعاملات اجتماعی اثرگذار بوده و نقش اجتماع هم در تولید این فضاها، حیاتی و تردید نکردنی است. اگر خواهان یک جامعه با نشاط و پویا، تعاملات اجتماعی سازنده و مشارکت مردم در امور شهرها هستیم، چاره‌ای جز این نداریم که به خلق فضاهای شهری سرزنده و پویا روی بیاوریم.

بر پایه مطالعات صورت گرفته و نتایج به دست آمده از این پژوهش راهکارهای ذیل جهت برقراری روابط اجتماعی در فضاهای شهری پیشنهاد می‌شود:

- شناسایی نیازهای روانی افراد و تأثیر دادن آن‌ها در روند طراحی محیط، نیازهایی مانند خلوت، فضای شخصی و...
- توجه داشتن به مکان‌یابی فضاهای نشستن و طراحی آن‌ها در فضاهای شهری.
- اهمیت دادن به حضور شخصیت‌های خیابانی به سبب تعاملاتی که در فضاهای شهری ایجاد می‌کنند.
- تقویت نقشه‌های شناختی افراد جهت جلوگیری از بروز فشارهای روانی و اغتشاشات بصری.
- استفاده از فواره‌های جذاب آب برای برقراری ارتباطات میان فردی.
- طراحی فضاهای شهری با رویکرد طبیعت محور جهت فراخوانی افراد به سوی فضاهای عمومی می‌شود.
- دفع آدم‌های مضر از فضاهای شهری.
- راهکارهای ارتقا کیفیت دسترسی (عمومی و همچنین معلولین و سالمندان).
- افزایش قابلیت پیاده‌مداری و همچنین طراحی شبکه دوچرخه سواری.

- تأمین کیفیت امنیت از طریق بهبود وضعیت روشنایی معابر.
- برگزاری جشن ها و گردهمایی های محلی در فضاهای عمومی.
- تنوع بخشی به مبلمان شهری.

منابع

۱. اکبری ریابی، محمد؛ امیر عضدی، حسین. (۱۳۹۸). راهکارهای طراحی فضاهای عمومی با هدف شکل‌گیری تعاملات اجتماعی در محله گنبد کازرون، فصلنامه علمی-تخصصی مطالعات طراحی شهری و پژوهش‌های شهری، میلاد فتحي، سال دوم، شماره ۳
۲. الیاسی، ابراهیم؛ زندیه، مهدی؛ محمودی، آكام. (۱۳۹۵). بازطراحی بوستان‌های شهری با تأکید بر توسعه اجتماع‌پذیری (مورد مطالعه: بوستان‌های شهر مهاباد)، فصلنامه پژوهش‌های منظر، انجمن علمی منظر ایران، سال سوم، شماره ۶
۳. آرام، فرشید؛ قرائی، فریبا؛ حبیبی، میترا. (۱۳۹۶). بررسی نقش فضای سبز بر حضور ساکنان و افزایش تعاملات اجتماعی در محله‌های دارای بازار دوره‌ای (نمونه موردی: بازار روز شهر همدان)، نشریه علمی-پژوهشی انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران، انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران دوره هشتم، شماره ۱۳
۴. امیدیان کلاشگرانی، لیلا؛ ثقفی اصل، آرش؛ ستاری ساربانقلی، حسن؛ فرامرزی، مهسا. (۱۴۰۱). بررسی و تحلیل میزان مطلوبیت کارکردهای اجتماعی فضاهای شهری (مطالعه موردی: منطقه ۱۲ کلان‌شهر تهران)، فصلنامه مطالعات ساختار و کارکرد شهری، دانشگاه مازندران دوره نهم، شماره ۳۱
۵. امیرفخریان، مصطفی، عرب، محمدرضا، & جمبرجوقی، محمد. (۱۴۰۲). بررسی قابلیت حضورپذیری و عوامل مؤثر بر تعاملات اجتماعی در فضاهای شهری (نمونه موردی: بوستان ملت شهر مشهد). جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای، ۱۴(۵۰)، ۵۵-۸۸.
۶. بازوندی، فرشاد، شهبازی، مهرداد(۱۳۹۳)، نقش سرزندگی در ایجاد تصویر ذهنی شهروندان و میزان بهره‌گیری از فضای شهری(مطالعه موردی: پیاده راه خیابان سپه سالار تهران)، فصلنامه پژوهش‌های منظر شهر، سال اول، شماره ۹
۷. بختیار بهرامی، احسان اکبری(۱۳۹۳)، بررسی عوامل مؤثر بر افزایش اجتماع‌پذیری در خیابان‌های تجاری شهری؛ نمونه موردی: خیابان مدرس کرمانشاه، باغ نظر، دوره ۲، شماره ۳.
۸. بختیار نصرآبادی، آ، بختیار نصرآبادی، ح، بختیار نصرآبادی، (۱۳۹۰)تحلیلی بر فضای شهری مردمگرا و رابطه آن با رفتار شهروندی. فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و دوم، شماره ۴۳، شماره: ۵.
۹. بهزادفر، مصطفی و ارسلان طهماسبی (۱۳۹۲). شناسایی و ارزیابی مولفه‌های تأثیرگذار بر تعاملات اجتماعی تحکیم و توسعه روابط شهروندی در خیابان‌های شهری: نمونه مورد مطالعه سنندج. نشریه باغ نظر، دوره ۱۰، شماره ۳۵
۱۰. پاک‌نهاد، حدیثه؛ پژوهان‌فر، مهدیه. (۱۳۹۶). بهبود الگوهای کیفیت فضایی پارک‌های شهری به‌منظور افزایش تعاملات اجتماعی شهروندان (نمونه موردی: پارک‌های شهر گرگان)، مجله آمایش-جغرافیایی-فضا، دانشگاه گلستان، دوره هفتم، شماره ۲۶
۱۱. صابری، حمید، مومنی، مهدی، میر نجف، موسوی، (۱۳۹۸)، مقایسه تطبیقی میزان مطلوبیت کیفیت فضاهای عمومی شهری مطالعه موردی: منطقه ۸ و ۶ شهر اصفهان، فصلنامه جغرافیا(برنامه ریزی منطقه‌ای)، دوره ۱، شماره ۳

۱۲. قلمبردزفولی، مریم؛ نقی زاده، محمد. (۱۳۹۳). طراحی فضای شهری به منظور ارتقاء تعاملات اجتماعی مطالعه موردی بلوار بین محله ای، فصلنامه علمی-پژوهشی هویت شهر، شماره هفدهم، سال هشتم.
۱۳. معروفی، سیامند، پایزیدی، قادر، (۱۳۹۷)، سنجش تداوم در محیط شهری و عوامل موثر بر آن فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، دوره ۸، شماره ۲

14. Askarizad, R., & He, J., (2022), post-pandemic urban design: The equilibrium between social distancing and social interactions within the built environment. *Cities*, 124, 103618.
15. Beier, R., (2018), Towards a new perspective on the role of the city in social movements: Urban Policy after the 'Arab Spring'. *City*, 22(2), 220-235.
16. Cao, J., & Kang, J., (2019), Social relationships and patterns of use in urban public spaces in China and the United Kingdom. *Cities*, 93, 188-196.
17. Carmona, M., Heath, T., Oc, T. & Tiesdell, S. (2003). *Public Place- Urban Space*. Nottingham: Architectural press.
18. Enssle, F., & Kabisch, N., (2020), Urban green spaces for the social interaction, health and well-being of older people—An integrated view of urban ecosystem services and socio-environmental justice. *Environmental science & policy*, 109, 36-44.
19. Extevez, E., Cenci, K., Fillotrani, P., & Janowski, T., (2021), Review of International Standards and Policy Guidelines for Smart Sustainable Cities. *Smart Cities and Smart Governance: Towards the 22nd Century Sustainable City*, 69-99.
20. Gehl, J., (1987), *life between buildings: using public space*, Van nostrand reinhold company, New York.
21. Germann-Chiari, C., & Seeland, K., (2004), Are urban green spaces optimally distributed to act as places for social integration? Results of a geographical information system (GIS) approach for urban forestry research. *Forest Policy and Economics*, 6(1), 3-13.
22. Hajer, M., & Reijndorp, A., (2001), *In search of new public domain*, Rotterdam. NAI Publishers. Hanson, J. (2000). *Urban transformations: A history of design ideas*. *Urban Design International*, 5, 97122.
23. Latham, A., & Layton, J. (2019). Social infrastructure and the public life of cities: Studying urban sociality and public spaces. *Geography Compass*, 13(7), e12444.
24. Özgüner, H. (2011). Cultural differences in attitudes towards urban parks and green spaces. *Landscape Research*, 36(5), 599-620.
25. Peters, K., Elands, B., & Buijs, A., (2010), Social interactions in urban parks: Stimulating social cohesion? *Urban forestry & urban greening*, 9(2), 93-100.
26. Purwanto, E., & Harani, A. R., (2020), Understanding the place attachment and place identity in public space through the ability of community mental map. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. 402, No. 1, p. 012024). IOP Publishing.
27. Sheng, Q., Wan, D., & Yu, B., (2021), Effect of space configurational attributes on social interactions in urban parks. *Sustainability*, 13(14), 7805.

28. Zhang, C., Jin, J., Qiu, X., Li, L., & He, R. (2022), Regional social relationships evaluation using the AHP and entropy weight method: A case study of the Qinghai–Tibet Plateau, China. *Sustainability*, 14(9), 5321.

Examining the development indicators of urban spaces in order to increase social interactions

Arvin Tavakoli Nia¹, taranom Ghorbani^{2*}, Hamed Haji Mirzadeh³, Mehrnaz Feizzadeh⁴

1 - PhD student in Architecture, Islamic Azad University, Sari branch

2 - PhD student in Architecture, Islamic Azad University, Sari branch

3- PhD student in architecture, Islamic Azad University, Mashhad branch

4- PhD student in Architecture, Islamic Azad University, Sari branch

Abstract

The city is a special part of the general culture of the urban society and one of the most obvious manifestations of human desire and need for social life. The environment that is formed from the collection of face-to-face encounters and relationships of people with the surrounding objective environment, with themselves and others, and presence in social environments, and is one of the topics that has become very important today. Urban spaces are the container of urban activities and a platform for social interactions and the basis for the formation of social capital, and the success rate of urban spaces is proportional to the amount of use of space and human presence in it. What we are facing today in most urban spaces is the reduction of social interactions and social participation of residents in these spaces. The purpose of the research is to investigate and evaluate the components of the urban public space in order to achieve social interactions. The research method in this research was descriptive and library type and by summarizing the studies and examining the views of theorists in the theoretical framework of the urban space, relying on the social and physical aspects of the urban space, with the approach of social interactions, they were evaluated in order to continue Social life and dynamics of urban space should be used in the development of public spaces.

Keywords: urban public space, social interactions, sociability.
